

INTELLEKTUAALOMANDI AASTARAPORT

Sisukord

Eessõna.....	4
Intellektuaalse omandi õiguste kaitse tähtsus	5
Maksu- ja Tolliamet	6
Õiguslik alus	6
Tulemused	6
Näiteid MTA poolt tabatud võltskaupade kohta	8
Eesti Autoriõiguste Kaitse Organisatsioon	10
Füüsiline piraatlus	10
Internet.....	11
Olulisemad teavituspõhised projektid	14
Justiitsministeerium	15
Patendiamet	17
Tööstusomandi apellatsioonikomisjon	19
Tööstusomandi apellatsioonikomisjoni otsused 2015. aastal	19
Intellektuaalse omandi alased kohtulahendid	22
Allpool näide kaubamärgilahendist.	22
Euroopa Kohtu praktika.....	25
Eesti Intellektuaalomandi ja Tehnoloogiasirde Keskus	27
Intellektuaalomandi õppematerjal	27
Rahvusvahelised projektid	27
Teavituse üritused	28

Eessõna

Austatud lugeja!

Intellektuaalomand ümbritseb meid tänapäevases maailmas igal sammul. Hommikuti äratab meid patendiga ja tööstusdisainilahendusega kaitstud äratuskell. Meie hommikune kohvi on kaitstud geograafilise tähisega. Tööle minnes möödume autoriõigustega kaitstud reklaamidest, kus omakorda figureerivad logod, mis on kaitstud kaubamärgiga. Tööl olles puutume tihtilugu kokku ärisaladustega, samal ajal kui kuulame autoriõigusega kaasnevate õigustega kaitstud raadioülekannet. Õhtul enne uinumist loeme mõnda kirjandusteost või vaatame filmi, mis on kaitstud autoriõigusega. Kõik see on vajalik selleks, et loojad saaksid vääriliselt tasustatud enda loomingut või toodangu eest. Ilma nende õiguste eest seismiseta ümbritseks meid maailm, kus oleks tunduvalt vähem innovatsiooni, loovust ja arengut.

Olles pühendatud kõigile ettevõtlikele inimestele, annab antud aastaraport ülevaate intellektuaalomandi rakendamisest Eestis, selle rikkumistest ja rikkumiste vastu võitlemisest 2015. aastal. Enda järjenumbrilt on tegemist juba neljanda taolise aastaraportiga, mida Eesti Intellektuaalomandi ja Tehnoloogiasirde Keskus välja annab. Oleme seadnud endale eesmärgiks abistada ja nõustada Eesti ettevõtlikke inimesi nii palju kui võimalik. Seda ikka selleks, et meie igapäevaelu pidevalt areneks ning meid ümbritsev maailm aina enam erksam oleks.

Täname koostöö eest Justiitsministeeriumi, Maksu- ja Tolliametit, Patendiametit, Eesti Autoriõiguste Kaitse Organisatsiooni, Prokuratuuri ning Politsei- ja Piirivalveametit.

Eesti Intellektuaalomandi ja Tehnoloogiasirde Keskus

Intellektuaalse omandi õiguste kaitse tähtsus

Sõna intellektuaalne tähendab intellektil põhinevat, mõtlemisega seotut. Juriidilises keeles väljendatuna on omand õiguslik võim asja üle. Intellektuaalne omand tähendab õigusi inimese vaimse tegevuse tulemustele.

Intellektuaalse omandi (IO) mõiste on väga lai, tulenedes Maaailma Intellektuaalomandi Organisatsiooni (WIPO) asutamise konventsioonis sätestatust. IO puudutab väga erinevaid valdkondi ning intellektuaalse omandiga erineval moel kaitstavad objektid ümbritsevad meid kõikjal. Intellektuaalne omand sisaldab muuhulgas õigusi seoses

- kirjandus- ja kunstiteoste ning teadustöödega,
- esituskunstnike poolt teoste ettekandmisega,
- fonogrammidega,
- raadio- ja televisiooniülekannetega,
- leiutistega kõigis inimtegevuse valdkondades,
- teaduslike avastustega,
- tööstusnäidistega,
- kaubamärkide ja geograafiliste tähistega,
- kaitsega kõlvatu konkurendi vastu.

Üksikisikule on IO kaitse oluline näiteks tema isiklike vajaduste paremaks korraldamiseks, haridustaseme tõstmiseks või kultuuriväärtuste nautimiseks. Tervele ühiskonnale tagab IO kaitse teoste loomise kaudu kultuuripärandi säilimise, tehnoloogia areng annab paremad võimalused majanduse arenguks. Intellektuaalset omandit on märksa raskem kaitsta kui materiaalsel omandil: viimast saab selgemalt eristada ja ka turvameetmeid on kergem rakendada. Kui IO on kord avalikustatud, on seda ka võimalik kopeerida, reprodutseerida või võltsida. Tavaliselt on just luksuskaubad, muusika- ja filmitööstuse toodang, rõivad ning aksessuaarid olnud IO õiguste rikkumise objektiks. Tänapäeval ohustab õiguste rikkumine juba ka laiatarbekaupu: kosmeetikat, toiduaineid, sõidukite varuosi, mänguasju, tehnika- ja elektrikaupu, samuti ravimeid. Kuna IO õiguste rikkumine tekitab majanduslikku, sotsiaalset ja füüsilist kahju, tuleb sellega võidelda. Intellektuaalomandi õiguste jõustamine on seotud sanktsioonide ja protseduuridega, mida saab kohaldada IO õiguste rikkumise korral. IO õiguste jõustamine tähendab õiguste omaniku tegevust tema õiguste rikkumise korral. Jõustamistegevustena saab nimetada kohtuväliseid leppeid õiguste rikkujaga, vaidlustamist tööstusomandi apellatsioonikomisjonis või kohtus ja tollimeetmete rakendamist.

Maksu- ja Tolliamet

Maksu- ja Tolliameti (MTA) tegeleb riigitulude haldamise, riikliku maksu- ja tollipoliitika rakendamise ning ühiskonna ja seadusliku majandustegevuse kaitsmisega.

Tollikontrolli tegemisel on MTA üks kohustusi jälgida, et üle Euroopa Liidu piiri ei liiguks IO õigusi rikkuvat, keelatud kaupa.

Õiguslik alus

MTA rakendab Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuni 2013. aasta määrust (EL) nr 608/2013, mis käsitleb intellektuaalomandi õiguskaitse tagamist tollis. Määrusega nähakse ette menetluskord, mille kohaselt lubatakse hävitada teatavat kaupa ilma igasuguse kohustuseta algatada menetlus intellektuaalomandi õiguse rikkumise kindlakstegemiseks.

Tulemused

Möödunud aastal tehti tollis 444 tollikontrolli, mille eesmärk oli selgitada välja, kas kahtlusalune kaup rikub intellektuaalse omandi õigust, neist 348 korral tuvastati IO rikkumisi kokku 22 989 ühiku kaubaga. Väärrib märkimist, et vaid 25 juhul oli sama võltsitud kaubamärgiga partii suurus üle 100 toote. Tolli hinnangul ei ole Eesti üldiselt suurte võltsitud kaupade partiide sihtriigiks. Tüüpiliselt on tollis tegemist väikeste saadetistega, u 95% rikkumistest on avastatud posti- ja kullersaadetiste tolliläbivaatusel. Umbes 20% juhtudest on toll kontrollitava kauba vabastanud põhjusel, et õiguste valdaja esindaja ei ole vastavale tolli pöördumisele reageerinud või on teatanud, et kogus on tegelemiseks liiga väike. Samuti tuleb silmas pidada, et toll pöörab tähelepanu ka võltsitud ravimitele. 2015. aastal avastas toll eeskirjadele mittevastavaid ravimiks liigituvaid saadetisi u 90 korral, kuid neid juhtumeid käsitleti vastavalt ravimitele kehtivatele eeskirjadele.

Jätakuvalt on intellektuaalomandi õigusi rikkuvate kaupade lähtemaaks enamasti Hiina, kuid ka Hong Kongist, Singapurist, Venemaalt jm saabus Eestisse võltsitud tooteid. 2015. aastal avastatud kaubaliikidest olid juhtumite arvu põhjal enam esindatud käekellad, riideesemed ja jalatsid, mobiiltelefonid ning nende tarvikud, kosmeetikatooted jms, aga nt ka autolaternate pirnid ja mängukonsooli kasutusjuhendid.

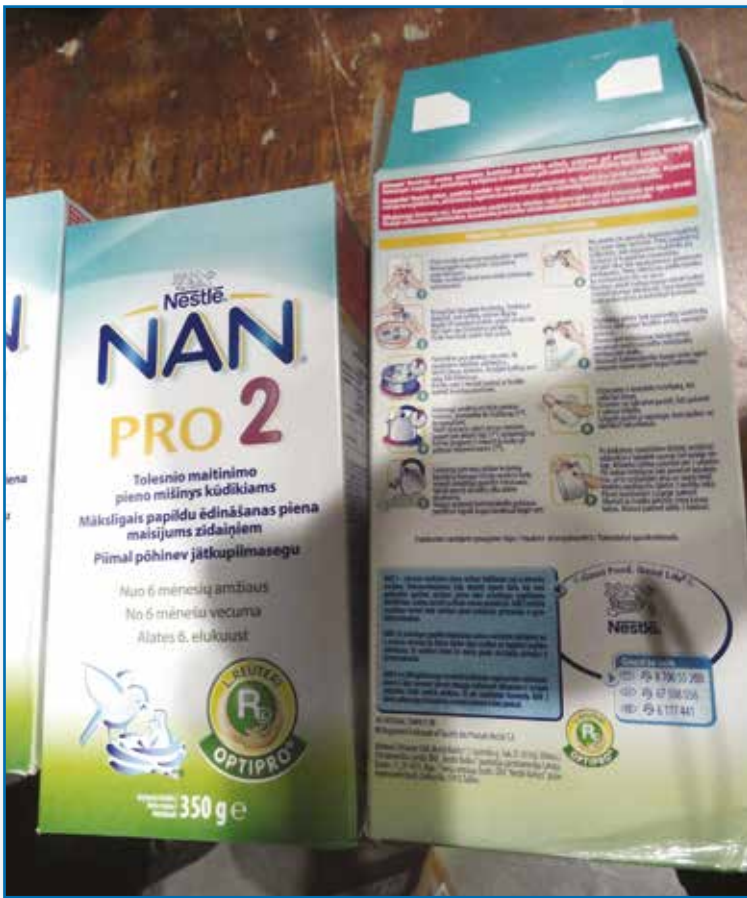
Õiguste liikidest oli kõikidel juhtudel tegemist kaubamärkide õiguste rikkumistega.

2015. aastal tollikontrollis IO õigusi rikkuvaks tunnistatud ja hävitatud kaupade väärtus oli ligikaudu 550 000 eurot. Tegemist on hinnangulise suurusega, mis kujuneb arvestades kontrollitavate kaupadega sarnaste originaaltoodete maksumust legaalselt tegutsevas kaubandusettevõttes, et selle kaudu määratleda hinnanguline kahju, mis oleks tekkinud võltsitud kauba turule jõudmisel.

Jätkuvalt on väikesaadetised tollile väljakutseks, millega tegeleda. MTA soovib jätkuvalt arendada koostööd õiguste omanike esindajate ja kõigi teiste IO õiguste jõustamisega seotud osapooltega. Toll vajab oma ülesannetega edukaks toimetulemiseks asjakohast infot, eeskätt riskiinfot kontrolli objektide selekteerimiseks ning infot IO õigusi rikkuvate kaupade äratundmiseks.

2016. aastal jõustuvad kaubamärgi määruse muudatused (2424/2015), mis näevad muuhulgas tollile ette võimaluse kontrollida ka transiidi protseduuril olevaid kaupu, mille sihtkoht on kolmandas riigis. Seetõttu tuleb MTA-l lisaks senisele tegevusele IO õiguste valdkonnas hakata jälgima ka seda, millised õigused ja millistes riikides on registreeritud. Selles osas ootab MTA õiguste omanikelt ja nende esindajatelt asjakohast infot, nt riikide nimekirju, kus vastav õigus on registreeritud.

Näiteid MTA poolt tabatud võltaskaupade kohta

Võltsitud Nestle piimasegu

Võltsitud Dell laadija

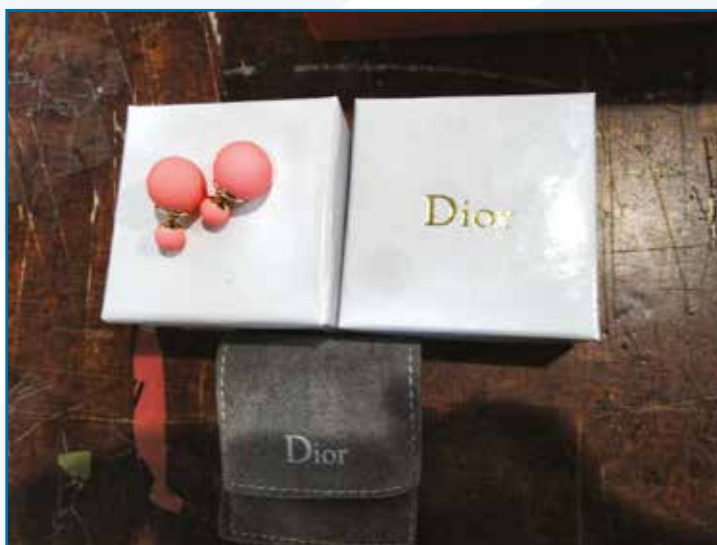

Võltsitud Scholl'i elektriline jalaviil

Võltsitud New Era nokamüts

Dior'i kõrvarõngad

Eesti Autoriõiguste Kaitse Organisatsioon

MTÜ Eesti Autoriõiguste Kaitse Organisatsioon (EAKO) alustas tegevust 1999. aasta 2. jaanuaril, et võidelda autoriõiguse rikkumistega Eestis. EAKO tegevuse peaesmärk on avastada ja tõkestada autoriõiguse seadusega kaitstavate objektide ebaseaduslik kasutamine Eesti Vabariigis. EAKO keskendub peamiselt filmi, muusika ja interaktiivsete mängude autoriõiguste kaitsele. Aastatepikkuse tegevuse käigus on organisatsioon etendanud põhirolli autoriõiguse rikkumiste osatähtsuse vähendamisel Eestis.

EAKO koostööpartnerite hulka kuuluvad muu hulgas:

- Motion Pictures Association of America (MPAA), kes esindab järgmisi Ameerika filmistuudioid: Paramount Pictures Corporation, Sony Pictures Entertainment Inc., Twentieth Century Fox Film Corporation, Universal City Studios LLLP, Walt Disney Studios Motion Pictures, Warner Bros. Entertainment Inc.;
- tarkvaraettevõtte Sony Computer Entertainment Europe Ltd (SCEE);
- International Federation of Phonographic Industry (IFPI), kes esindab rahvusvahelist fonogrammitööstust;
- Nordisk Copyright Bureau (NCB), kes esindab muusikateoste salvestamise õigusi.

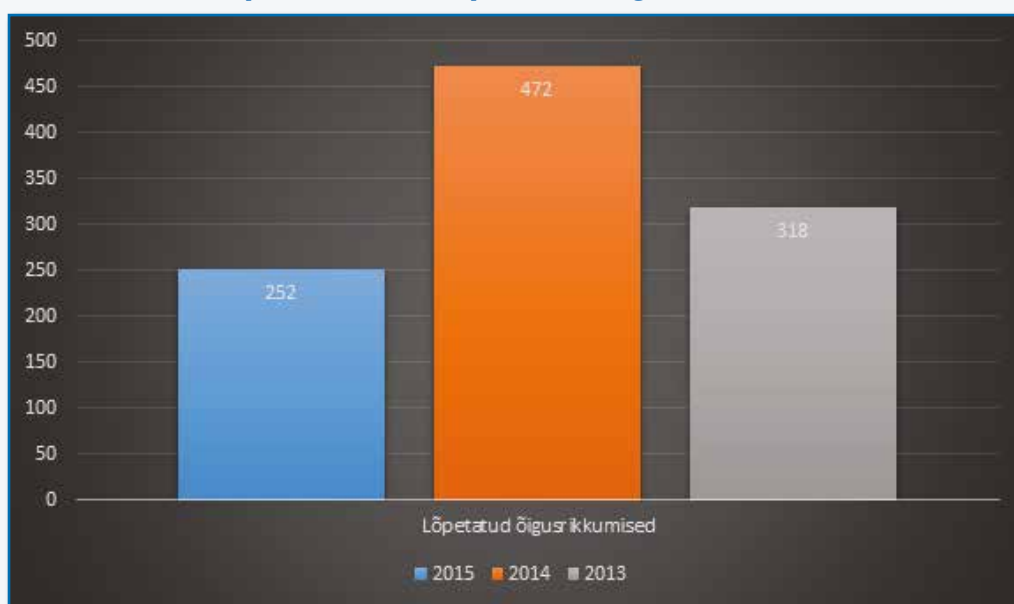
EAKO valvab loometööde kasutamise seaduslikkuse järele, et aidata ära hoida suuremaid autoriõiguse rikkumisi Eestis. Organisatsioonil on tihe koostöö politsei ja tollitöötajatega autoriõiguse rikkumiste avastamisel, tõkestamisel ning menetlemisel. EAKO annab kohtutele ja riigi juurdlusasutustele autoriõiguste rikkumise kohta eksperthinnanguid. Võitluses internetipiraatluse vastu teeb EAKO tihedat koostööd Eesti suuremate internetiteenuse pakkujatega. See annab võimaluse hoida kohalikku serveriparki võimalikult puhtana ja eemaldada õigustrikkuvat sisu operatiivselt.

Füüsiline piraatlus

Füüsiline piraatlus, mis leiab aset turgudel ja kauplustes, on sisuliselt kadunud ega etenda enam olulist rolli teoste ebaseaduslikus levikus. 2015. aastal tehtud kontrollkülastuste käigus ei tuvastanud EAKO turgudel ja kauplustes ühtki liikmete õigusi rikkuvat toodet.

Füüsiline piraatlus leiab aset eelkõige online keskkondade vahendusel – peamiselt online kuuluslehtede, oksjonite ja foorumite kaudu ning on enamjaolt seotud füüsiliste isikute poolt õigustrikkuva kauba levitamise (Sony PlayStation tooted, DVD filmid ja CD muusika). 2015. aastal oli EAKO tähelepanu all muuhulgas võltsitud Sony PlayStation 3 kontrolleri levitamine. Aastatepikkune järjepidev online oksjonite, kuuluslehtede ja foorumite monitoring on oluliselt vähendanud õigusrikkumiste toimepanemist neis keskkondades. Ühtki võltsitud Sony PlayStation 4 kontrolleri meie turul veel tuvastatud ei ole. 2015. aastal on EAKO tuvastanud ja sulgenud 252 online kuulutus/oksjoni.

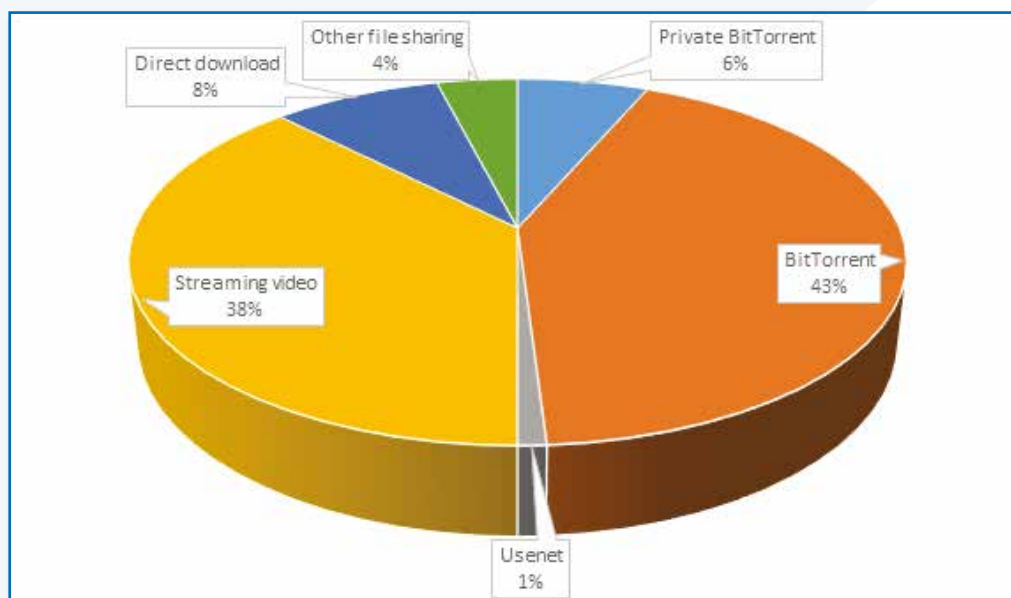
Lõpetatud füüsilise piraatluse õigusrikkumised

Internet

Kaalukaima osa EAKO tööst autoriõiguse rikkumiste tõkestamisel moodustavad Internetis asetleidvad õigusrikkumised.

Motion Picture Association of America (Piracy Trends 2015) andmetel jaotub maailmas filmipiraatluse osakaal järgmiste online keskkondade vahel:

Maailma muusikapiraatluses etendavad kõige suuremat rolli BitTorrent (International Federation of the Phonographic Industry (IFPI) andmetel 2014. a oli pelgalt BitTorrent vahendusel 4 miljardit muusika allalaadimist), voogedastuste rippimine, failimahutuskeskkonnad ja sotsiaalmeedia.

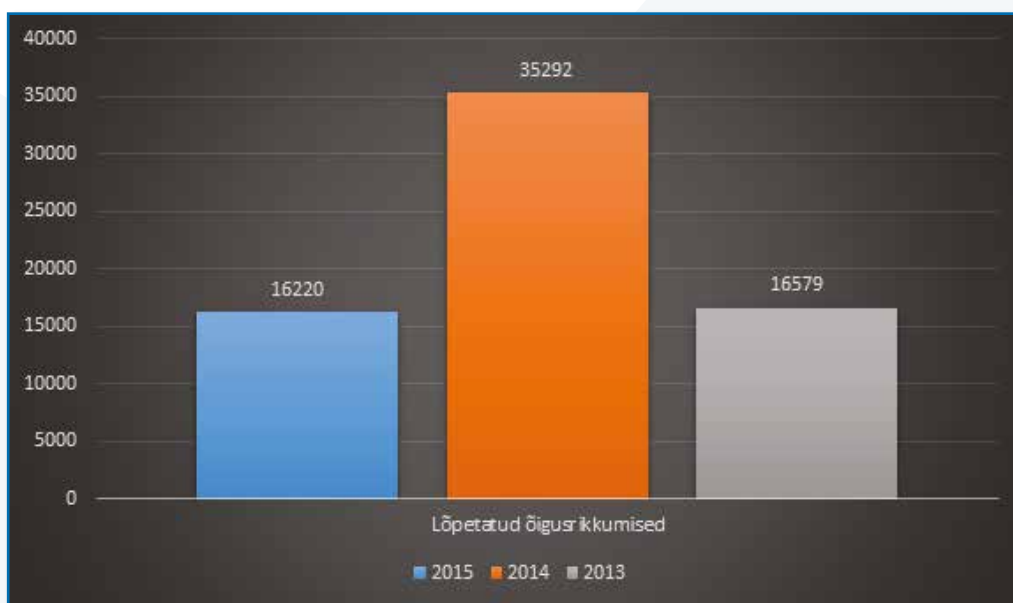
Mis puudutab rippitud Sony PlayStation mängu, siis EAKO kogemusel on BitTorrent mängude ebaseadusliku allalaadimise peamiseks allikaks.

2015. aastal oli EAKO tähelepanu suunatud alljärgnevatele online keskkondadele.

Failimahutuskeskkonnad (Direct Download Sites)

Failimahutuskeskkondade ja neid siduvate otsingumootorite populaarsus on viimasel aastal hakanud tasapisi kahanema. Põhjuseks võib pidada mitmete sedalaadi keskkondade sulgemist õiguste omajate poolt ja nende keskkondade pidevat monitooringut, õigustrikkuva sisu eemaldamist. EAKO haldab Eesti repertuaari nimekirja IFPI monitooringusüsteemis, mis võimaldab Eesti muusika eemaldamist kõige populaarsematest failimahutuskeskkondadest. Filmide jt teoseliikide osas peab EAKO rakendama manuaalset õigusrikkumise tuvastust ja eemaldamist. 2015. aastal tuvastati ja lõpetati neis keskkondades 16 220 õigusrikkumist.

Failimahutuskeskkondades lõpetatud õigusrikkumised

Torrent lehed/lingid (Torrent Sites, links)

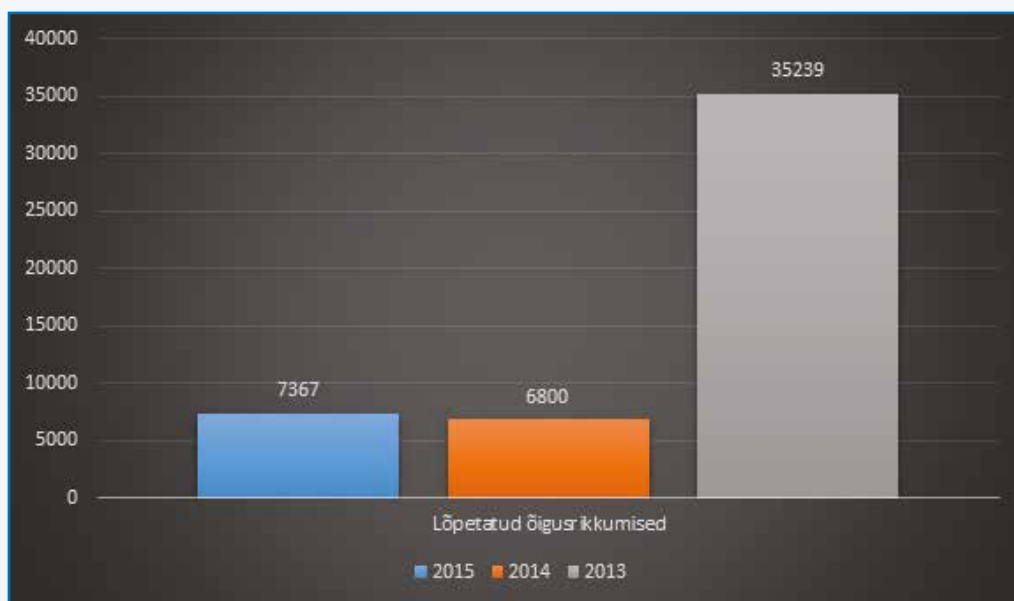
Kohalike torrentlehtede arvukus ja roll piraatkoopiade levikul on minimaalne. Enamik Eesti kasutajate torrentliiklusest on seotud välislehtedega (The Pirate Bay, Kickass Torrents, Rutorg jne). Eesti IP aadressidelt külastatavate lehtede edetabelis leiab torrentlehti juba esimese 100 enimkülastatava lehe hulgast. EAKO on aktsepteerinud Google'i usaldusväärse autoriõiguste eemaldamise programmi poolt (Google Trusted Copyright Removal Program - TCRP) ning õigustrikkuvate linkide eemaldamine Google'i otsingumootorist on alates 2015. aastast olnud EAKO üks peamisi prioriteete. 2015. aastal tuvastati ja eemaldati Google otsingumootorist 11 803 õigustrikkuvat linki (enamik neist torrentlingid).

Voogedastuse lehed (Streaming Sites)

Olukord YouTube'i keskkonnas on aastate jooksul märkimisväärselt paranenud, tõhustatud on erinevaid sisukaitse rakendusi ning üha rohkem õiguste omajaid on loonud ametlikud kontod oma loomingu üldsusele suunamiseks. Samas on palju erinevaid tasuta streamingu rippimise rakendusi, mis võimaldavad teoste allalaadimist YouTube'ist, kahjustades seeläbi õiguste omajate huve. Voogedastuste rippimine on jätkuvalt muusikatööstusele üheks tõsiseks probleemiks, millega peaksid õiguste omajad ja YouTube ühiselt võitlema. Filmilevi

poole pealt püsib YouTube endiselt probleemsena, kuna seda kasutatakse ebaseaduslike otselinkide jagamiseks. Leidub ka juhtumeid, kus YouTube'i vahendusel on üldsusele suunatud film täismahus, kuid sellised eemaldatakse üldjuhul võrdlemisi kiirelt. YouTube'i kõrval on erinevates riikides mitmeid voogedastuse lehti, mis keskenduvad filmide ebaseaduslikule üldsusele suunamisele. 2015. aastal tuvastati ja lõpetati neis keskkondades 7367 õigusrikkumist.

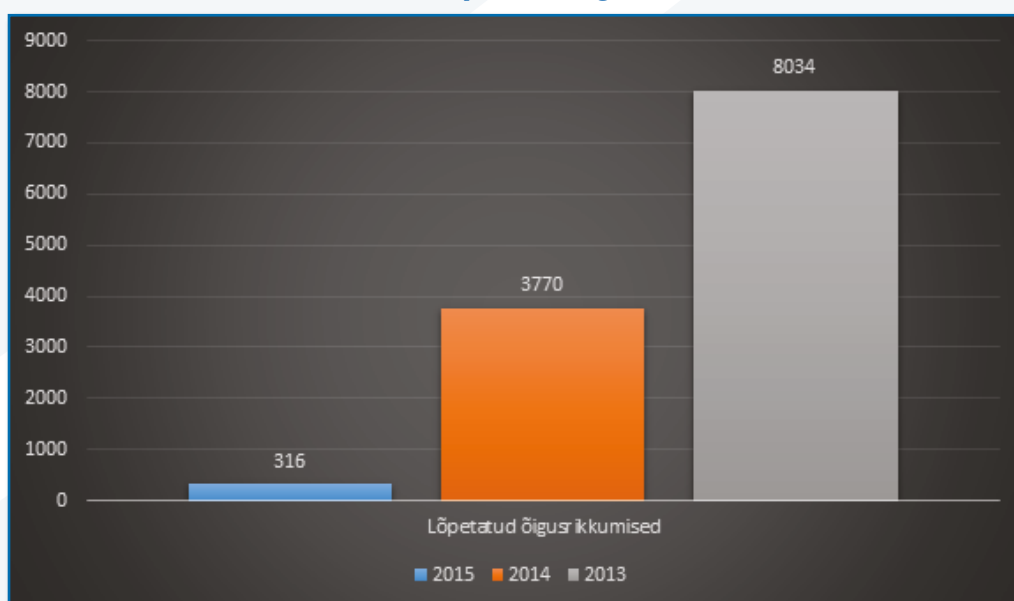
Voogedastuse lehtedel lõpetatud õigusrikkumised

Kohalikud FTP-serverid (FTP servers)

FTP serverite tähtsus ebaseadusliku sisu levitamisel väheneb aastast aastasse. Seda esineb väikeste teenusepakkujate puhul ning nende roll üleüldises teoste ebaseaduslikus levikus on minimaalne. Mitmed sedalaadi teenused on tänaseks suletud või serverid väheaktiivsed. 2015. aastal tuvastati ja lõpetati kohalikes FTP-serverites 316 õigusrikkumist.

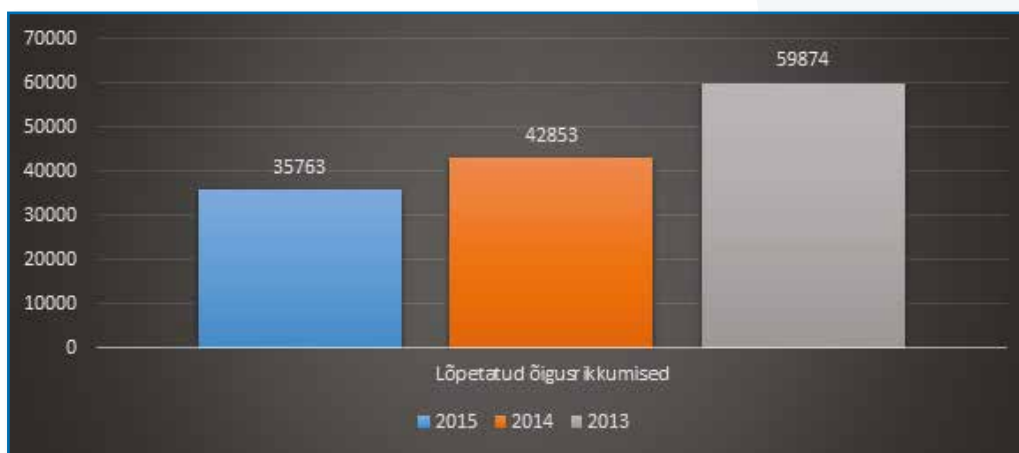
FTP-serverites lõpetatud õigusrikkumised

2015. aastal on EAKO tuvastanud ja lõpetanud online keskkonnas kokku 35 763 õigusrikkumist.

Online keskkonnas lõpetatud õigusrikkumised

Olulisemad teavitusprojektid

EAKO viib aastatel 2015-2017 Tallinna Ülikooli tudengite seas läbi kaks konkurssi digitaalse piraatluse vastasele meediaklipile. Konkursi peamiseks eesmärgiks on tõsta Eesti ühiskonna teadlikkust autoriõigustest ja teoste ausa kasutamise tähtsusest. Konkursi võidutööd kasutatakse aprillis ülemaailmse intellektuaalse omandi päeva raames ja seda on plaanitud näidata kõikides Forum Cinemas AS-i kinodes ja televisioonis. Lisaks eelnimetatud institutsioonidele on projekti koostööpartneriks Ameerika Ühendriikide Suursaatkond.

Justiitsministeerium

1. jaanuaril 2015 hakkasid kehtima autoriõiguse seaduse muudatused, mis olid suunatud nn orbeoste direktiivi (2012/28/EL) ülevõtmisele. Seaduse muutmise laiemaks eesmärgiks oli luua õigusraamistik, mis hõlbustaks selliste teoste ja muude objektide digiteerimist ja levitamist, mis on kaitstud autoriõigusega või autoriõigusega kaasnevate õigustega ning millele õigusi omavat isikut ei ole tuvastatud või teda tuvastamisest hoolimata leitud (orbeosed). Autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste regulatsiooni üldreeglitest lähtuvalt ei ole kaitstud objektide kasutamine võimalik ilma õiguste omaja nõusolekuta. Orbeoste puhul ei saa kellelki luba küsida ning seega ei ole kehtiva õiguse alusel võimalik suure hulga teoste ning autoriõigusega kaasnevate õiguste objektide (nt fonogrammid) kasutamine (mass)digiteerimise kaudu ja üldsuseni viimine. Alates 2015. aasta algusest on seadusega määratud orbeose õiguslik staatus, orbeose lubatud kasutusviisid ja tingimused ning sellisest kasutusest tulenevad tagajärjed. Eelmisel aastal jõustunud autoriõiguse seaduse muudatused ei kehti kõigi teoste kohta, vaid kirjutisena avaldatud teostele (raamatud, ajakirjad, ajalehed vms), samuti teatud audiovisuaalsete teoste suhtes. Selleks, et eelnevalt nimetatud teost või fonogrammi saaks orbeoseks pidada ja sellisena kasutada, peab vastav asutus, kelle kogusse kõnealune teos või fonogramm kuulub, teostama hoolika otsingu ning selle dokumenteerima. Kui hoolika otsingu tulemusel õiguste omajaid ei leitud, edastab mäluasutus vastava info liikmesriigi pädevale asutusele, kes omakorda saadab teabe viivitamata Siseturu Ühtlustamise Ametile (alates 23. märtsist 2016 kannab nime Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Amet), kuhu on loodud EL-ülene orbeoste andmebaas. Kui mingi teos on orbeos, siis käsitatakse seda teost orbeosena kõikides liikmesriikides.

2016. aasta aprillis peab liikmesriik, sh ka Eesti, oma siseriiklikus autoriõiguse seaduses kajastama nn kollektiivsete esindusõiguste direktiivi regulatsiooni (direktiiv 2014/26/EL). Viimatiste autoriõiguse seaduste eesmärk on ühtlustada Euroopa riikide kollektiivsete esindusorganisatsioonide toimimise, sest riiklike eeskirjade vahel on märkimisväärsed erinevused, eelkõige seoses organisatsioonide läbipaistvusega ning aruandluskohuslusega oma liikmete ja õiguste omajate ees. Euroopa Liidu direktiivi eeskujul on kollektiivse esindamise organisatsioonil võimalik kasutada Euroopa Liidu (EL) aluslepingutega ette nähtud vabadusi, esindades teises liikmesriigis elavat või seal asuvat õiguste omajat või andes litsentse teises liikmesriigis elavale või seal asuvale kasutajale. Meie õiguskorra jaoks uudsena näeb autoriõiguse seadus ette regulatsiooni, millega võimaldatakse muusikateostele internetis kasutamise õiguse multiterritoriaalsete litsentside andmine.

Tööstusomandi valdkonnas ei ole märkimisväärsed muudatusi siseriiklikes õigusaktides tehtud. Kuid olulisi arenguid on olnud Euroopa Liidu õigusloomes. Eriliselt tasub ära mainida, et nüüdseks on lõppenud nn kaubamärgipaketi menetlus – Euroopa Liidu kaubamärgimääruse (määruse nr 2015/2424) ja kaubamärgidirektiivi muutmise ((EL) 2015/2436). Muudatuste eesmärgiks on olnud ühtlustada Euroopa kaubamärgi ja siseriiklike kaubamärkide menetluste põhimõtteid. Euroopa kaubamärgidirektiivi muutmise oli suunatud liikmesriikide kaubamärgi registreerimist käsitlevate siseriiklike sätete ja EL-i kaubamärgisüsteemi peamiste menetlusõiguse sätete vastavusse viimisele. Siseriikliku õiguse kohaste menetluste puhul on kehtestatud menetluste üldpõhimõtted, jättes liikmesriikidele võimaluse kehtestada

üksikasjalikumad normid. Eesti alustab direktiivi ülevõtmiseks vajalike analüüsidega ja muudatuste väljatöötamisega lähiajal, kaasates aegsasti kindlasti ka kõik asjast huvitatud osapooled.

Aktiivselt on edasi tegeldud Ühtse patendikohtu käivitamisega. Praeguseks on patendikohtu töö alguse tähtaega korduvalt edasi lükatud ja hetkeseisuga soovitakse alustada 2017. aasta keskpaigas. Seni on täpsustatud kohtu menetlusreegleid, tegeldud kohtunike valimisega ja muude praktiliste rakendusküsimustega. Eestis seisab lähikuudel ees Ühtse patendikohtu loomise rahvusvahelise lepingu ratifitseerimine ja vajalike siseriiklike muudatuste tegemise eelnõu menetlemine Riigikogus. Pärast muudatuste vastuvõtmist saab Eesti täieõiguslikult patendikohtu süsteemi liikmeks.

Patendiamet

Patendiamet on Justiitsministeeriumi valitsemisalasse kuuluv valitsusasutus, mis viib ellu riigi majanduspoliitikat tööstusomandi õiguskaitse valdkonnas. Oma ülesannete täitmisel esindab amet Eesti riiki, kes on ühinenud kõigi olulisemate rahvusvaheliste lepingutega tööstusomandi valdkonnas.

Patendiameti põhiülesanne on tööstusomandi esemetele õiguskaitse andmine riigi nimel (st erapooletu ekspertiisi tegemine vastavalt kehtivale seadusandlusele ning rahvusvahelisele praktikale), registrite pidamine ja avalikkuse teavitamine õiguskaitse andmisest ning selle kehtivusest.

Riigilõivud Patendiameti toimingute eest laekuvad vastavalt riigilõivuseadusele riigieelarvesse Rahandusministeeriumi kontodele. Patendiameti tegevusest tuli 2015. aastal riigieelarvesse 1,08 miljonit eurot puhastulu. 3,2 miljonit eurot laekus riigilõivudena riigieelarvesse, riigieelarvest eraldati 1,41 miljonit eurot Patendiameti tegevuskuludeks.

Patendiametile esitatud taotluste statistika

Liik	2014. aasta taotluste koguarv	2015. aasta taotluste koguarv
Patendid	50	36
Tööstusdisainilahendused	74	50
Kasulikud mudelid	87	82
Kaubamärgid	1356	1320
Geograafilised tähised	0	0

E-taotluste arv 2015. a suurenes. Elektroonilisi kanaleid pidi laekus Patendiametisse 55% patenditaotlustest, 47% kasuliku mudeli taotlustest, 66% kaubamärgitaotlustest ja 41% tööstusdisaini taotlustest.

2015. a lühenesid Patendiametis kõigi menetluste tähtajad ja olid järgmised:

- 2 aastat patenditaotluse menetlus,
- 0,9 aastat kasuliku mudeli taotluse menetlus,
- 5,8 kuud siseriikliku kaubamärgi menetlus,
- 7,3 kuud kaubamärgi rahvusvahelise registreeringu taotlus,
- 1–1,5 kuud tööstusdisainilahenduse taotluse menetlus.

2015. a jätkus rahvusvaheline koostöö Maailma Intellektuaalomandi Organisatsiooni, Euroopa Patendiorganisatsiooni ja Siseturu Ühtlustamise Ametiga, kellega tehakse nii igapäevast ekspertiisialast koostööd kui rahvusvaheliste juhendite ja määruste juurutamist ning Patendiameti ekspertide koolitamist, et menetlus oleks Eestis ja mujal maailmas ühesugune.

2015. aastal jõudis lõpuni aastatepikkune töö kaubamärgialase seadusandluse uuendamisel Euroopa Liidu ulatuses. Muutused puudutavad nii õiguskaitsekorraldust kõige laiemas

tähenduses kui ka muutusi kaubamärkide ekspertiisi tegemise põhimõtetes Patendiametis.

Suur samm astuti edasi patendivaldkonnas, nimelt kinnitas uues ühtses patendisüsteemis osalevaid Euroopa Liidu liikmesriike esindav erikomitee Euroopa Patendiameti (EPO) ettepanekul õigusaktide raamistiku, mis annab võimaluse Euroopa Liidu uue ühtse patendisüsteemi rakendamiseks kohe, kui 13 riiki (sh Prantsusmaa, Saksamaa ja Ühendkuningriik) on lepingu ratifitseerinud. 2015. aastal tehtud töö tulemusena kokku lepitud raamistik sisaldab rakenduseeskirja, eelarve- ja finantseeskirju, pikendamislõivude taset ning reegleid, mis sätestavad pikendamislõivude jagunemise EPO ja osalevate liikmesriikide vahel.

2015. aasta alguses algas koostöös USA saatkonnaga ettevalmistus Eesti liitumiseks PPH (Patent Prosecution Highway) programmiga. Pärast tihedat suhtlust ja ühistegevust USA ja Jaapani patendiametitega liitus Eesti 6. juulil 2015. Programmiga liitumine võimaldab pakkuda soovijaile patenditaotluse kiiremat kvaliteetset menetlust vältides menetlustoimingute dubleerimist patendiametites.

Patendiamet jätkas koostööd teadus- ja kõrgharidusinstitutionidega. Osaleti mitmel Teadusagentuuri korraldatud konverentsil ja seminaril. Intellektuaalomandialase tegevuse süvendamiseks jätkati koostöö vahendamist ülikoolide ning Euroopa Patendiameti ja Maailma Intellektuaalomandi Organisatsiooni vahel. 2015. aasta Arvamusfestivalil mõeldi koos Eesti Intellektuaalomandi ja Tehnoloogiasiidre Keskuse ning Mektory keskuse esindajatega kaasa intellektuaalomandi ja innovatsiooni teemadel. Traditsiooniliselt on innustatud Eesti leiutajaid ja teadlasi osalema Euroopa Leiutaja konkursil.

Üleüldise intellektuaalomandi teadlikkuse tõstmiseks ja taotluste paremaks ettevalmistamiseks korraldas Patendiamet eelmisel aastal 33 teabeüritust, sh 4 leiutiste, 4 kaubamärkide ja tööstusdisainilahenduste seminari Patendiameti õppeklassis ja 2 leiutiste töötuba. Lektoritena olid kaasatud Patendiameti eksperdid. Väikeettevõtjatele anti tasuta konsultatsioone Patendiametis kohapeal 233 huvilisele leiutiste teemadel, 106 inimesele kaubamärgiteemadel ja 36 inimesele tööstusdisainist. Samuti anti pidevalt konsultatsioone telefoni ja e-posti teel ning teavitati avalikkust sotsiaalmeediakanalites.

2015. aasta märksõnadeks Patendiametis olid ka optimeerimine ja tõhustamine. Toimus ettevalmistus ameti sisemiseks ümberkorraldamiseks ja uue struktuuri loomiseks vastavalt vabariigi valitsuse strateegiale riigi teenistuses olevate inimeste arvu vähendamiseks.

Tööstusomandi apellatsioonikomisjon

Tööstusomandi apellatsioonikomisjon on sõltumatu kohtueelne organ, mis lahendab tööstusomandi seadustes sätestatud juhtudel taotleja kaebusi patendiameti otsuste vaidlustamiseks ning huvitatud isiku ja taotleja või omaniku vaidlusi huvitatud isiku avalduse alusel.

Komisjon tegutseb tööstusomandi õiguskorralduste aluste seaduse, tööstusomandi seaduste, rahvusvaheliste lepingute ning vabariigi valitsuse ja ministrite määruste järgi. Kui mõni tööstusomandi õiguskaitse küsimus ei ole seaduse või rahvusvahelise lepinguga reguleeritud, juhindutakse Euroopa riikides Euroopa õiguse või riigisisese õiguse kohaldamise praktikast.

Tööstusomandi apellatsioonikomisjoni otsused 2015. aastal

2015. aasta jooksul esitati apellatsioonikomisjonile 78 kaebust ja vaidlustusavaldust: 69 vaidlustusavaldust ja 9 kaebust, mis kõik puudutavad ainult kaubamärke. Komisjon tegi 40 sisulist otsust, neist 31 vaidlustusavalduste ja 9 kaebuste kohta. Apellatsioonikomisjon otsustas 23 vaidlustaja nõuded rahuldada ning 8 vaidlustaja nõuet jäeti rahuldamata.

18 otsust tehti kaubamärgi rahvusvahelist registreeringut puudutavate vaidlustusavaldustega seoses. Kõik tööstusomandi apellatsioonikomisjoni otsused on leitavad apellatsioonikomisjoni kodulehelt.

Allpool mõned näited tööstusomandi apellatsioonikomisjoni tehtud otsustest.

Otsus nr 1501-o

Tööstusomandi apellatsioonikomisjon koosseisus Harri-Koit Lahek (eesistuja), Evelyn Hallika ja Sulev Sulsenberg vaatas kirjalikus menetluses läbi Technosol OÜ vaidlustusavalduse Patendiameti 01.11.2013 otsuse peale anda õiguskaitse kombineeritud kaubamärgile „solar4you free energy+kuju“ (taotl. nr M201200844) klassides 9; 11; 35; 37; 42 Solar4you OÜ nimele.

Asjaolud

Technosol OÜ (edaspidi vaidlustaja, keda esindab volikirja alusel patendivolinik Raivo Koitel) esitas 31.12.2013 apellatsioonikomisjonile (edaspidi komisjon) vaidlustusavalduse Patendiameti 01.11.2013 otsuse peale registreerida Eestis kaubamärk (edaspidi ka „solar4you

free energy + kuju“) klassides 9; 11; 35; 37 ja 42 Solar4you OÜ (edaspidi taotleja) nimele. Vaidlustusavaldus võeti 13.01.2014 komisjoni menetlusse nr 1501 all ja eelmenetlejaks määrati Harri-Koit Lahek. Vaidlustaja on varasema, klassides 9 ja 11 Eestis registreeritud kaubamärgi reg. nr. 43138 „Solar4You“ (edaspidi „Solar4You“, taotluse esitamise kuupäev 03.10.2005 taotl. nr M200501252 ja registreerimiskuupäev 22.09.2006) omanik. Taotleja, keda esindas patendivolinik Villu Pavelts, esitas 03.10.2012 Patendiametile kaubamärgitaotluse nr. M201200844 kombineeritud kaubamärgi „solar4yoy free energy + kuju“ registreerimiseks klassides 9; 11; 35; 37; 42.

Apellatsioonikomisjoni otsus:

Vaidlustusavaldus rahuldada, tühistada Patendiameti otsus kaubamärgi „solar4you free energy + kuju“ (taotlus nr M201200844) registreerimise kohta klassides 9; 11; 35; 37; 42 Solar4you OÜ nimele ning kohustada Patendiametit jätkama menetlust komisjoni otsuses toodud asjaolusid arvestades.

OTSUS nr 1553-o

Tööstusomandi apellatsioonikomisjon (edaspidi komisjon) koosseisus: Rein Laaneots (eesistuja), Priit Lello ja Kerli Tillberg, vaatas kirjalikus menetluses läbi juriidilise isiku Sun-Maid Growers of California, aadress: 13525 South Bethel Avenue, Kingsburg, California, US, vaidlustusavalduse kaubamärgi Värske ja hea + kuju (taotlus nr M201300925) registreerimise kohta klassides 29 ja 30 Rimi Eesti Food AS nimele.

Asjaolud

03.04.2014 esitas Sun-Maid Growers of California (edaspidi vaidlustaja, keda volikirja alusel esindab patendivolinik Almar Sehver) komisjonile vaidlustusavalduse, milles vaidlustatakse kaubamärgile Värske ja hea + kuju (taotlus nr M201300925) õiguskaitse andmine Eestis kaubamärgiseaduse (edaspidi KaMS) § 10 lg 1 p-de 2 ja 3 ning § 41 lg 2 ja 3 alusel klassides 29 ja 30 juriidilisele isikule Rimi Eesti Food AS (edaspidi taotleja, keda esindab Rimi Eesti Food AS juhatuse liige Anders Torell). Vaidlustusavaldus võeti komisjonis menetlusse numbri 1553 all ning eelmenetlejaks määrati Rein Laaneots.

Vaidlustaja Sun-Maid Growers of California on USA ettevõte, kes on tuntud SUN-MAID kaubamärkidega tähistatud toodete kaudu, mida kasutatakse seoses erinevate toidukaupadega. SUN-MAID kaubamärgi lahutamatuks osaks on juba aastast 1916 korviga tüdrukuku kujutis (Sun-Maid Tüdruk), mis nähtub selgelt ka vaidlustaja koduleheküljelt:

Vaidlustaja on alljärgneva Eestis kehtiva Euroopa Ühenduse kaubamärgi omanikuks:

Vaidlustaja on ka Eestis identse reproduktsiooniga siseriikliku registreeringu nr 10721 (registreerimise kuupäev 09.05.1994, konventsiooniprioriteet 21.03.1978) omanikuks klassi 29 ja 30 kaupade osas. Ülalmärgitud Euroopa Ühenduse kaubamärgi suhtes on registreeritud ka Eesti vanemuse nõue, mis baseerub Eesti registreeringul nr 10721. Vaidlustaja leiab, et taotleja kaubamärgi suhtes esinevad õiguskaitset välistavad asjaolud tulenevalt vaidlustaja varasematest õigustest ning taotleja kaubamärgi registreerimine on vääri ning vastuolus kaubamärgiseaduse normidega. Vaidlustaja leiab, et taotleja kaubamärk rikub tema õigusi ja TOAK 3 seadusega kaitstud huvisid, kuna taotleja kaubamärgi registreerimine on vastuolus KaMS § 10 lg 1 p-ga 2, mille kohaselt õiguskaitset ei saa kaubamärk, mis on identne või sarnane varasema kaubamärgiga, mis on saanud õiguskaitse identsete või samaliigiliste kaupade või teenuste tähistamiseks, kui on tõenäoline kaubamärkide äravahetamine tarbija poolt, sealhulgas kaubamärgi assotsieerumine varasema kaubamärgiga. Vaidlustaja on mitmete varasemate, n-ö Sun-Maid tüdruku kujutisega kaubamärkide omanik kaubamärgiseaduse mõistes.

Apellatsioonikomisjoni otsus:

Vaidlustusavaldus rahuldada, tühistada Patendiameti otsus kaubamärgi Värske ja hea + kuju (taotlus nr M201300925) registreerimise kohta klassides 29 ja 30 Rimi Eesti Food AS nimele ning kohustada Patendiametit jätkama menetlust komisjoni otsuses toodud asjaolusid arvestades.

Intellektuaalse omandi alased kohtulahendid

Eesti Intellektuaalomandi ja Tehnoloogiasirde Keskus koostab ja arendab andmebaasi Eesti Vabariigi ringkonnakohtute ning Riigikohtu intellektuaalse omandi alastest lahenditest. 2015. aastal sai lahendi seitse intellektuaalomandit puudutavat kohtuasja. Neist viis käsitles kaubamärgi õiguse rikkumisi, ühel juhul oli tegemist autoriõiguse rikkumisega ja ühel korral oli arutusel patendi õiguskaitsese teema.

Allpool näide kaubamärgilahendist.

REDD SOLICITORS LLP hagi OÜ Advokaadibüroo Red vastu tähise „red“ kasutamise keelamiseks ärinimes, domeeninimes ning majandus- ja kutsetegevuses, ärinime osas põhikirja muutmiseks ja registripidajale avalduse esitamiseks kohustamiseks ning domeeninime kustutamiseks tahteavalduse andmiseks kohustamiseks

Kohtuasi number 2-14-51888

Otsuse kuupäev: 05.06.2015

Hagi asjaolud: 08.05.2014 esitatud hagiavalduse kohaselt on REDD SOLICITORS LLP (hageja)

2004. a Suurbritannia ja Põhja- Iiri Ühendkuningriigis asutatud advokaadibüroo, mis osutab õigusteenust klientidele üle kogu maailma. Advokaadibüroo tegevusvaldkonda kuulub klientide nõustamine väga erinevates tehingutes, mis on sageli rahvusvaheliste mõõtmetega. Büroo tegeleb ka mitmesuguste ärivaidlustega, sealhulgas nendega, mis puudutavad tehinguid ja intellektuaalset omandit, esindades kliente nii Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vaidlusi lahendavates organites kui ka Euroopa vastavates organites nagu näiteks Siseturu Ühtlustamise Amet ja Euroopa Kohus.

Hageja esitas 10. juunil 2004 taotluse Euroopa Ühenduse kaubamärgi „REDD“ (nr 003865961) registreerimiseks klassis 42 „õigusteenused“. Kaubamärk registreeriti hageja nimele 27. juulil 2005. Hageja kasutab kaubamärki „REDD“ aktiivselt oma igapäevases äri- ja majandustegevuses. Hageja kasutab kaubamärki „REDD“ viisil, mis toetab sellest tulenevat assotsiatsiooni punase värviga.

Eesti äriregistrisse kanti 8. oktoobril 2010 OÜ Advokaadibüroo RED Legal, mille ärinimi muudeti 29. augusti 2011 kandega OÜ-ks Advokaadibüroo Red Legal ning 27. mai 2013 kandega OÜ-ks Advokaadibüroo Red. Kostja tegevusalaks on advokaatide ja advokaadibüroode tegevus. Kostja nõustab kliente kõigis ettevõtlusega seotud valdkondades, sh intellektuaalomandi valdkonnas. Kostja kasutab tähist „red“ õigusteenuse osutamisel aktiivselt. Kostja nimele on 11. oktoobril 2010 registreeritud domeeninimi redlegal.ee, mida kostja kasutab paralleelselt domeeninimega redbaltic.com. Eeltoodust tulenevalt palus hageja:

- keelata kostjal tähise „red“ kasutamine kostja ärinimes ja kohustada kostjat muutma põhikirja ärinime osa selliselt, et kostja ärinimi ei sisalda tähist „red“ ja esitama kolme nädala jooksul otsuse jõustumisest ärinime ja põhikirja muutmise avaldus äriregistri pidajale;

- keelata kostjal tähise „red“ kasutamine domeeninimes ja tähist „red“ sisaldavate domeeninimede registreerimine ja kohustada kostjat esitama kolme nädala jooksul otsuse jõustumisest läbi akrediteeritud registripidaja Eesti Interneti Sihtasutusele järgmise sisuga tahteavaldus „Palun kustutada domeeninime redlegal.ee registreering domeeninimede registrist“ ja asendada kostja vastav tahteavaldus kohtuotsusega;
- keelata kostjal tähise „red“ kasutamine oma majandus- ja äritegevuses (sh kaupade pakkumisel ja teenuste osutamisel) ning sellega seonduvas reklaamitegevuses. Kostja vaidles hagile vastu. Hageja on Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigis tegutsev advokaadibüroo, mis spetsialiseerub intellektuaalse omandi õigusvaldkonnale. Kostja on Eestis tegutsev advokaadibüroo, kes osutab õigusteenusel kõigis ettevõtluseks vajalikes valdkondades. Hageja ja kostja ei konkureeri omavahel, kuna nad tegutsevad erinevatel turgudel. Euroopa Ühenduse kaubamärgimääruse art 9 lg 1 punkti b kohaselt on ühenduse kaubamärgi omanikul õigus takistada sarnaste tähiste kasutamist, kui on tõenäoline, et avalikkus võib need omavahel segi ajada. Märkide segiajamise tõenäosuse hindamine eeldab Euroopa Kohtu praktikas lähtumist mitte avalikkuse, vaid asjakohase avalikkuse vaatenurgast. Asjakohane avalikkus on ainult hageja potentsiaalsed kliendid väljaspool Eestit ja Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriiki, kes soovivad saada õigusabi Euroopa Liidu ülestes intellektuaalomandi asjades. Hageja olemasolev klient ei saa ekslikult pöörduda kostja poole. Potentsiaalne klient, kes soovib saada õigusabi Euroopa Liidu üleses asjas intellektuaalomandi valdkonnas ning kes on kuulnud hageja kaubamärgist ja soovib saada õigusabi hagejalt, et saa juhuslikult pöörduda kostja poole. See on välistatud juba ainuüksi seetõttu, et hageja asub Londonis ja kostja Tallinnas. Lisaks on õigusabi ostjad teenusepakkuja valikul oluliselt tähelepanelikumad, kui valdava enamuse muude teenuste ostjad. Õigusabi tarbitakse olulistest küsimustes ja see on kallis. Lisaks põhineb õigusteenus osutamisel kliendi ja teenuse osutaja usaldussuhtel, mis eeldab tihedat kontakti. Seega tajuvad õigusteenus ostjad väga hästi erinevate teenusepakkujate ja nende tähiste erinevusi.

Harju Maakohus jättis 18.02.2015 otsusega hagi rahuldamata ja menetluskulud hageja kanda. Maakohtu arvates kaubamärgi „REDD“ ja kostja tähise „red“ visuaalne sarnasus puudub määral, mis võimaldaks neid segi ajada. Hageja kaubamärgi puhul on tegemist neljatähelise sõnaga, kostja tähise puhul kolmetähelise sõnaga. Asjaolu, et mõlemas sõnas esineb kolm sama tähte, ei muuda märke visuaalselt äravahetamiseni sarnaseks. Kohus leidis, et foneetiliselt võivad hääldused olla sarnased, kuid mitte identsed. Sõna „redd“ võib olla hääldatav ka r-e-d-d, st et arvestades sõna lõpus olevat kahte „d“ tähte, hääldub sõna lõpp tugevamalt kui ühe „d“ tähega „red“.

Ringkonnakohtu seisukoht

Kollegium leiab, et kaubamärk „REDD“ ja tähis „red“ on visuaalselt sarnased. Mõlemas esineb kolm identset tähte – „r“, „e“ ja „d“. Need tähed esinevad samas järjekorras. Tähed on kostja tähise „red“ ainukesteks elementideks. Hageja kaubamärgis on sõna lõpus ainult üks täiendav „D“ täht. Kuna kaubamärki tajutakse üldjuhul tervikuna, siis täiendav „D“ täht ei ole piisav, et eitada visuaalset sarnasust. Kuna sõnamärgi puhul saab õiguskaitse sõna, siis ei ole oluline, et hageja kaubamärk on suurte tähtedega, kuid kostja kasutab tähist „red“ väikeste tähtedega või suure algustähega.

Ringkonnakohus ei nõustu maakohtuga, et kaubamärk „REDD“ on hääldatav kui „r-e-d-d“. Kolleegium on seisukohal, et nii kaubamärk „REDD“ kui ka tähis „red“ on nii eesti- kui inglisekeeles tavapäraselt hääldatavad kui „r-e-d“. Seega on kaubamärk „REDD“ ja tähis „red“ foneetiliselt identsed.

Kostja ärinimi on OÜ Advokaadibüroo Red. Euroopa Ühenduse kaubamärgimääruse art 1 p 2 kohaselt on ühenduse kaubamärk ühtne. Selle mõju on ühetaoline kogu ühenduses.

ÄS § 12 lg 3 sätestab, et ärinimes ei tohi kasutada Eestis kaubamärgina kaitstavat sõnalist, tähelist või numbrilist tähist või nende kombinatsiooni ilma kaubamärgi omaniku notariaalselt kinnitatud nõusolekuta, välja arvatud juhul, kui ettevõtja tegutseb tegevusaladel, mille suhtes kaubamärk ei ole kaitstud. Kolleegium leiab, et selle sätte eesmärk on välistada teiste isikute eksitamine ka juhul, kui ärinimi sisaldab kaubamärgiga eksitavalt sarnast osa. Kostja ärinimes sisalduv „OÜ“ on viide juriidilise isiku õiguslikule vormile. Viide äriühingu liigile on ÄS § 9 lg 2 ja 3 tulenevalt ärinime kohustuslik osa. Ärinimes sisalduv sõna „advokaadibüroo“ kirjeldab tegevusvaldkonda ning see peab sisalduma advokaadiühingu ärinimes tulenevalt advokatuuriseaduse § 52.

Seega ei ole sõnad „OÜ“ ja „advokaadibüroo“ ärinime eristusvõimelised osad. Eristusvõimeline osa on üksnes tähis „red“. Ringkonnakohus on eelnevalt tuvastanud, et hageja kaubamärk „REDD“ ning kostja tähis „red“ on visuaalselt ja semantiliselt (inglise keelt oskavate inimeste jaoks) sarnased ning foneetiliselt identsed. Hageja ühenduse kaubamärk on kaitstud õigusteenuste valdkonnas. Samuti tegutseb kostja õigusteenuste osutamisega. Seega on kostja ärinimi vastuolus ÄS § 12 lg 3. Samuti rikub kostja ärinimi ÄS § 12 lg 1, mis sätestab, et ärinimi ei või olla eksitav ettevõtja õigusliku vormi, tegevusala ega tegevuse ulatuse osas. Riigikohtu 30.03.2006 otsusest tsiviilasjas nr 3-2-1-4-06 (p 38) tuleneb, et ÄS § 12 lg 1 tähenduses on ärinimi eksitav ka juhul, kui see tekitab väärarusaama, et äriühingud kuuluvad ühte gruppi.

Ringkonnakohus on eelnevalt tuvastanud, et õigusteenuste turg Euroopas ei ole piiratud ühe liikmesriigiga, samuti laienevad Euroopas advokaadibürood teistesse liikmesriikidesse. Seega võib kostja ärinimi jätta eksitava mulje, et hageja ja kostja on omavahel seotud.

Euroopa Kohtu praktika

2015. aastal langetati Euroopa Kohtus kaheksa kohtuotsust intellektuaalomandi valdkonnas.

Allpool näide Euroopa Kohtu otsusest, mis käsitleb autoriõiguste võimaliku rikkumise küsimust, mis tulenes paberplakati kui kaitstud teose ülekandmisest lõuendile ning uuel kandjal esitatud kujutiste müügist.

EUROOPA KOHUS (neljas koda), kohtuasi C-419/13

Pictoright on Madalmaades asuv kollektiivse esindamise organisatsioon, kes esindab temaga liitunud autoriõiguste omajate huve. Välisriikide sama valdkonna organisatsioonidega sõlmitud kokkulepete alusel esindab ta Madalmaades ka välisriikide kunstnike ja nende pärijate huve. Pictoright on volitatud autoriõiguste omajate nimel neid õigusi kasutama, andes eelkõige litsentse ja võttes nende õiguste rikkumiste korral kasutusele õiguskaitsemeetmeid. Allposters pakub veebisaitidel plakateid ja muid kunstiteoste reproduktsioone, mis kujutavad selliseid kuulsate kunstnike teoseid, mille suhtes teostab autoriõigusi Pictoright. Ta pakub oma klientidele eelkõige kunstiteose reproduktsioone plakatite, raamitud plakatite, puidust alusele kinnitatud plakatite või lõuendile kantud kujutiste näol. Viimati nimetatud toote saamiseks kantakse valitud teost kujutavale paberplakatile kõigepealt kunstmaterjali kiht (laminaat). Seejärel kantakse plakatil esitatud kujutis keemilise menetluse abil paberilt lõuendile. Lõpuks kinnitatakse see lõuend puitraamile. Pärast seda menetlust ei ole enam teost paberil esitatud kujul. Kirjeldatud menetlust ja selle tulemust nimetab Allposters „lõuendile kantud reproduktsiooniks”. Pictoright vaidles vastu autoriõigustega kaitstud teoste lõuendile kantud reproduktsioonide müügile ilma nende klientide nõusolekuta, kellele need autoriõigused kuuluvad, ja nõudis, et Allposters lõpetaks selle tegevuse, ähvardades vastasel juhul kohtusse pöörduda. Kuna Allposters seda nõuet ei täitnud, pöördus Pictoright tema vastu Rechtbank Roermond'i (Roermondi kohus) nõudega, et lõpetataks igasugune autoriõiguste ja nende õiguste omajate mittevõraltiste õiguste otsene või kaudne rikkumine. Rechtbank Roermond jättis selle hagi 22. septembri 2010. aasta otsusega rahuldamata. Pictoright kaebas seejärel selle otsuse edasi Gerechtshof te 's-Hertogenbosch'ile (Hertogenbosch'i apellatsioonikohus), kes tühistas nimetatud kohtuotsuse 3. jaanuari 2012. aasta otsusega ja rahuldab suures osas Pictorighti nõuded. Viimati nimetatud kohtu seisukohal kuulub kunstiteoste plakatite või nende lõuendile kantud reproduktsioonide müük mõiste „avaldamine” alla Madalmaade õiguse tähenduses. Nimelt nähtub Hoge Raad der Nederlanden'i 19. jaanuari 1979. aasta otsusest (NJ 1979/412, Poortvliet), et autoriõiguse seaduse artikli 12 tähenduses uue levitamisega on tegemist juhul, kui autoriõiguse omaja poolt turule viidud teose koopiat levitatakse üldsusele muul viisil, juhul kui sellel, kes müüb koopia seda uut vormi, on uued kasutamisevõimalused (edaspidi „kohtuotsus Poortvliet”). Olles sedastanud, et paberplakatit, mis on turule viidud autoriõiguse omaja nõusolekul, on oluliselt muudetud, mis pakub Allpostersile uusi kasutamisevõimalusi, kuna see muutmine võimaldab tal küsida kõrgemat hinda ja pakkuda kaupa erinevale sihtrühmale, asus Gerechtshof te 's-Hertogenbosch seisukohale, et lõuendile üle kantud kujutiste müük kujutab endast levitamist, mis on siseriikliku õiguse tähenduses keelatud, ja lükkas tagasi Allposters'i argumendi levitamiseõiguse ammendumise kohta. Allposters esitas eelotsusetaotluse esitanud kohtule kassatsioonkaebuse. Ta vaidlustab muu hulgas kohtuotsuse Poortvliet ning tõlgenduse

mõistetele „õiguse ammendumine” ja „avaldamine”, mis tema sõnul on liidu õigusega ühtlustatud. Allposters leiab, et sellises materiaalses esemes sisalduva teose levitamisel on tegemist levitamiseõiguse ammendumisega direktiivi 2001/29 artikli 4 lõike 2 tähenduses, kui seda müüb autoriõiguste omaja või seda müüakse tema nõusolekul. Selle eseme hilisemal võimalikul muutmisel ei ole mingeid tagajärgi levitamiseõiguse ammendumisele. Pictoright väidab seevastu, et kohtuotsuses Poortvliet esitatud kohtupraktika kehtib edaspidigi või on vähemalt liidu õigusega kooskõlas, kuna kohandamisõigust ei ole liidu õiguses autoriõiguse valdkonnas ühtlustatud.

Euroopa Kohtule esitatud põhikohtuasja poolte argumentidest nähtub, et autoriõiguste omajad ei nõustunud – vähemalt mitte otsesõnu – lõuendile kantud kujutiste levitamisega. Järelikult võtaks levitamiseõiguse ammendumise kohaldamine selle omajatelt võimaluse keelata nende esemete levitamine või nõuda levitamise korral nõuetekohast tasu nende teoste kasutamise eest. Euroopa Kohus on selle kohta juba otsustanud, et selline tasu peab selleks, et olla nõuetekohane, olema mõistlikus vastavuses kaitstud eseme kasutamise majandusliku väärtusega. Mis puutub lõuendile kantud kujutisse, siis põhikohtuasja pooled on nõus, et nende majanduslik väärtus ületab oluliselt plakatite väärtust. Eespool esitatud kaalutlusi arvesse võttes tuleb vastata esitatud küsimustele, et direktiivi 2001/29 artikli 4 lõiget 2 tuleb tõlgendada selliselt, et levitamiseõiguse ammendumise põhimõte ei ole kohaldatav olukorras, milles autoriõigustega kaitstud teose reproduktsiooni puhul, mida on autoriõiguse omaja nõusolekul liidus turustatud, on selle kandja hiljem asendatud nii, et paberplakatil esitatud reproduktsioon on üle kantud lõuendile, ja see reproduktsioon on uuel kujul uuesti turule viidud.

Eesti Intellektuaalomandi ja Tehnoloogiasirde Keskus

MTÜ Eesti Intellektuaalomandi ja Tehnoloogiasirde Keskus (EITK, endise nimega Patendiinfo Keskus) on tegutsenud 2013. aasta jaanuarikuust. Keskus on spetsialiseerunud intellektuaalomandialastele tugiteenustele, nõustatakse ettevõtteid IO küsimustes, teostatakse IO uuringuid ja korraldatakse koolitusi-seminare. EITK käsutuses on mahukas peamiselt intellektuaalomandile spetsialiseerunud raamatukogu.

Intellektuaalomandi õppematerjal

2015. aasta alguses andis EITK välja uudse intellektuaalomandi õppematerjali, mis aitab saada ülevaadet erinevatest IO valdkondadest ning neid puudutavatest reeglitest. Õppematerjal on suunatud peamiselt keskkoolide ja ülikoolide õpilastele, kuid on kasulik kõigile, kes intellektuaalomandi kaitse vastu huvi tunnevad. Tänapäevaks on õppematerjal edukalt kasutusele võetud mitmetes koolides üle Eesti, aidates nõnda kaasa intellektuaalomandi alase teadlikkuse kasvule. Lisaks sellele avaldas Keskus õppematerjalist ka venekeelse versiooni, millest on suuresti kasu olnud venekeelsetes koolides, kus seni taoline materjal puudus. Õppematerjal on kõigile soovijatele tasuta kättesaadav EITK kodulehelt (www.eitk.ee).

Rahvusvahelised projektid

Välisministeeriumi poolt toetatud arengukoostöö projektide raames nõustasid EITK eksperdid 2015. aastal Kõrgõzstani ja Tadžikistani Patendiameteid ning ettevõtjaid. Mitmetel avalikel seminaridel vahendasid EITK eksperdid Eesti kogemusi intellektuaalomandi kaitse ja tehnoloogiasirde vallas. Eriti huvitas Kõrgõzstani ettevõtjaid Eesti kogemus teadusparkide loomisel, start-up ettevõtete tugisüsteemid ja ülikoolide tehnoloogiasirde praktika. Tänapäevaks on Kõrgõzstanil välja töötatud innovatsioonistrateegia, mille täitmisel on EITK-l oluline roll. Tadžikistani Patendiametit nõustasid EITK eksperdid tehnoloogiasirde keskuste loomise ning intellektuaalomandit puudutavate seaduste moderniseerimise küsimustes.

Koostöös Tallinna Tehnikaülikooliga viisid EITK eksperdid 2015. aasta sügisel läbi süvaintervjuusid Eesti kõige innovaatilisemate ettevõtete juhtidega, aidates koguda nõnda andmeid Euroopa Komisjoni üle-Euroopalise tööstusinnovatsiooni uuringu tarbeks. Uuringu eesmärgiks on uurida edukate ettevõtete innovatsiooniprotsesse. Uuringu tulemusena soovitakse hiljem uuendada Euroopa Liidu liikmesmaade innovatsioonipoliitikaid, aidamaks ettevõtetel veelgi kiiremini ja edukamalt areneda.

Teavitussüritused

EITK korraldas 2015. aasta jooksul aktiivselt erinevaid teavitussüritusi intellektuaalomandi teemadel üle Eesti. Erilist tähelepanu pöörati koolides seminaride läbiviimisele, aidamaks õpilastel mõista intellektuaalomandi tähtsust ja mõju juba varajases east. Lisaks sellele korraldati seminare ka õpetajatele ning õpilasfirmade juhendajatele, aidates neil nõnda veelgi paremini tulevikus õpilastele teadmisi edasi anda. Õpilasfirmade üleriigilise konkursi raames osalesid EITK eksperdid ka aktiivselt žürii töös. EITK pani omaltpoolt välja ka auhinnad Eesti kõige innovaatilisematele õpilasfirmadele.

Lisaks koolides toimunud seminaridele korraldas EITK ka ettevõtjatele suunatud teavitussüritusi. Üles astuti nii Tallinna kui Tartu ettevõtlushäevadel, erinevates maakondlikes arenduskeskustes, kui ka näiteks Arvamusfestivalil. Kokku esinesid EITK eksperdid 2015. aasta jooksul pea kolmekümnel erineval teavitussüritusel.

Eesti Intellektuaalomandi ja Tehnoloogiasirde Keskus

Toom-Kooli 17,
10130 Tallinn

info@eitk.ee
www.eitk.ee
Telefon 641 1250